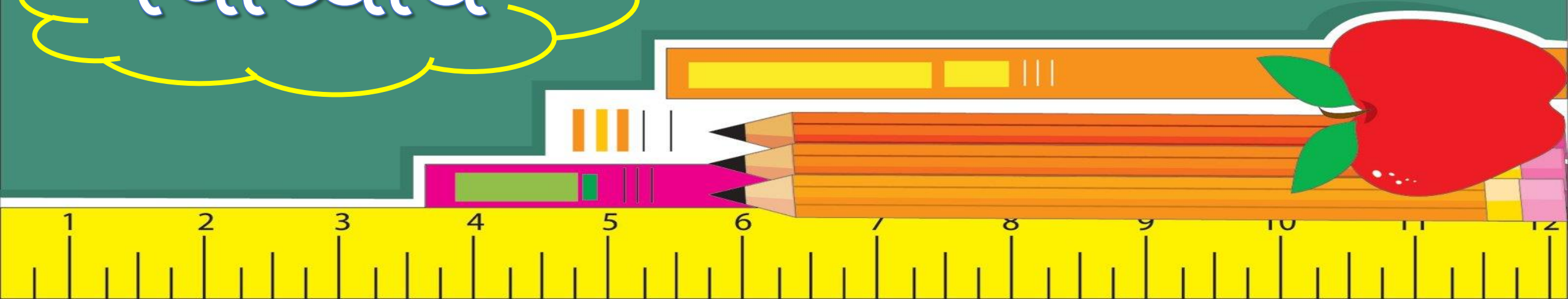

ધોરણ :- 9

ગુજરાતી

2. ચોરી અને પ્રાયશ્ચિત્ત

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન :- 1. પ્રશ્નની નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખરાની (✓) નિશાની કરો :

(1) ચોરીની ભૂલ સ્વીકારવામાં ગાંધીજીની જીભ ઊપડતી નથી, કારણ કે...

(A) પિતાજી મારશે તેવો ડર હતો.

(B) પોલીસ પકડવા આવશે તેવો ભય હતો.

(✓) પિતાજી દુઃખી થશે, કદાચ માથું કુટશે તેવા ભયે.

(D) ગાંધીજી ભૂલ સ્વીકારવા માગતા ન હતા.

(2) સોનાના કડામાંથી એક તોલો સોનું કાપીને વેચવાની ઘટનાની ગાંધીજી ઉપર શી અસર થઈ ?

- (A) કરજ ભરાતા મન શાંત થયું.
- (B) ઘરમાંથી સોનું ગયાનો અફસોસ થયો.
- ✓ (C) ચોરી કરવાની વાત ગાંધીજી માટે અસહ્ય થઈ પડી.
- (D) ભાઈ પ્રત્યે લાગણી જન્મી.

(3) ખોટું કાર્ય કર્યાના અપરાધભાવમાંથી બહાર આવવા શું કરવું જોઈએ ?

(A) કોઈનેય વાત ન કરવી

☒ (B) જોખમ ખેડીને પણ દોષ કબૂલ કરવો જ જોઈએ.

(C) ખોટા રસ્તે જવું

(D) ખોટું કાર્ય વારંવાર ન કરવું.

(4) બીડી પીવાની કુટેવમાંથી બીજી કઈ કુટેવ આવી ?

(A) ધુમાડો કાઢવાની

☒ (B) નોકરના પૈસા ચોરવાની

(C) વડીલોના દેખતાં બીડી પીવાની

(D) ધતુરાના ડોડવા ખાવાની

પ્રશ્ન :- 2. નીચેના પ્રશ્નનો બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર લખો :

(1) ગાંધીજીએ ચિઠ્ઠીમાં શું લખ્યું હતું ?

ઉત્તર : ગાંધીજીના માંસાહારી ભાઈને દેવું થયું હતું. આથી ભાઈના સોનાના કડામાંથી નાનો ટુકડો કાપી દેવું ચૂકવવામાં ગાંધીજીએ ભાઈને સાથ આપ્યો. આ ચોરી કર્યા પછી ગાંધીજીને પશ્ચાત્તાપ થયો અને પિતાજીને ચિઠ્ઠીમાં આ ચોરી કર્યાની તેમણે નિખાલસ કબૂલાત કરી.

પ્રશ્ન :- ૩. નીચેના પ્રશ્નોના સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

(૧) પાઠને આધારે ગાંધીજીના ગુણોનું વર્ણન કરો.

ઉત્તર : ‘ચોરી અને પ્રાયશ્ચિત્ત’ પાઠમાં ગાંધીજીનો સૌથી મોટો ગુણ એમની નિર્ભિકતા અને પ્રામાણિકતા છે. તેમને બીડી પીવાની તડપ લાગી. એને કારણે નોકરના ખિસ્સામાંથી પૈસા ચોરવાની ટેવ પડી. એ બાબતનો એમણે નિખાલસપણે એકરાર કર્યો છે. એ વ્યસન છૂટતું નહોતું અને વડીલોની આજ્ઞા વગર કાંઈ થઈ શકે તેમ નહોતું. એના કારણે તેમને આપઘાત કરવાની ઈચ્છા થઈ, પણ આપઘાત

કરવો સહેલો નથી એની પ્રતીતિ થતાં એ વિચાર પડતો મૂક્યો. તેમજ ભાઈનું કરજ ચૂકવવા માટે ભાઈના સોનાના કડામાંથી એક ટુકડો કાપી કરજ ચૂકવવામાં ભાઈને સાથ આપ્યો. આવી અનેક બાબતો એમના મનમાં ખટકતી હતી. એ માટે જોખમ ખેડીને પિતાજી પાસે દોષ કબૂલ કરવાનો ગાંધીજીએ નિર્ણય લીધો. એ એમની પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાની ઈચ્છા દર્શાવે છે. આ પ્રસંગો ગાંધીજીનો સત્ય માટેનો આગ્રહ, અહિંસાની ભાવના તથા દોષોનો નિખાલસપણે એકરાર કરવાની નિર્ભિકતા અને પ્રામાણિકતા સૂચવે છે.

(2) ગાંધીજીના અંતરમાં થતા મનોમંથનનું વર્ણન કરો.

ઉત્તર : ગાંધીજીને સૌપ્રથમ બીડી પીવાની તીવ્ર ઈચ્છા થઈ. એ પૂરી ન થતાં ચોરી કરી અને અંતે આપઘાત કરવાનું મન થયું. આ ત્રણ ઘટના બન્યા પછી તેમના અંતરમાં વિચારોનું મંથન શરૂ થાય છે. આપઘાત કરવા માટે ઝેર જોઈએ. ઝેર કોણ લાવી આપે? ઝેર ખાઈએ અને મૃત્યુ ન થાય તો? મરીને શો લાભ? આવા પ્રશ્નો એમના મનને ઘેરી વળે છે. અંતે રામજીના મંદિરે જઈ દર્શન કરી મનને શાંત કરવું અને આપઘાતનો વિચાર ભૂલી જવો એવા નિર્ણય પર ગાંધીજી

આવે છે. આવી જ એક ઘટના ભાઈનું કરજ ચૂકવવાની બની. એ માટે ભાઈના સોનાના કડામાંથી નાનો ટુકડો કાપી કરજ ચૂકવવામાં તેઓએ ભાઈને સાથ આપ્યો. એ વાત પણ એમને ખટકી. પિતાજી પાસે કબૂલ કરવા જતાં પિતાજી દુઃખી થશે, કદાચ માથું કૂટશે તો? એવા વિચારો મનમાં ઊઠ્યા, પણ અંતે તેમણે પિતાજી પાસે દોષ કબૂલ કર્યા વિના શુદ્ધિ નહિ થાય એવો નિર્ણય કર્યો. આ બંને નિર્ણય પાછળ ગાંધીજીની સત્યાચરણની ભાવના તથા પોતાના દોષનો નિખાલસપણે એકરાર કરવાની વૃત્તિ કારણભૂત છે.

Thank You.....

